

תפארת בנים אבותם

[יט]

אוצר החכמה

לזכר סבי הרב ר' משה דב בן ר' ישראל שטיין זצוק"ל

12.34567

יהיו אמרנו אלה יד ושם, לזכרון תפארת בית אבותינו הנערצים, אשר בקדושת חייהם היו מופת לרבים. תורתם וצדקתם עומדת לעד, והיא לנו למורשה, אשר לא תשכח מפי זרעם ומפי זרע זרעם עד עולם.

ראשונה יזכר זקנינו רבי פרץ טוביה שטיין זצ"ל, מגזע רבינו יוסף קארו בעל ה"בית יוסף". נמנה עם תלמידיו המובהקים של הגדול בענקים, מרן בעל החתם סופר זצוק"ל, וזכה להסמך על ידו בסמיכת חכמים, ולהתעטר בכתר "מורנו".

זכרו בא בהקדמה לספר "רמון פרץ" (מאת הגאון רבי פרץ טוביה שטיין זצ"ל, הי"ד. על מסכת חולין. אותו זכינו להוציא לאור בשנת תשל"ז), כאיש מורם מעם, גאון וחריף עצום, שרבים העריצו והפליגו בתאור גדולתו. החזיק ישיבה לתלמידים בחירים ומצויינים, בהם השקיע מיטב אונו, וזכה להדריכם ולהורותם ללמוד תורה בשקידה ובהתמדה נפלאה. (כדי למנוע הפרעות והטרדות מתלמידיו התיישב בעיירה קטנה פולד על יד באנפיהוניה בין הרי טרנסילבניה כשהאיזור בתקופת החורף מכוסה שלג ואין יוצא ובא). כאשר הזקין, וכבדה עליו המלאכה, נאלץ לסגור את הישיבה, ועבר להתגורר בבית בנו הרב המופלג ר' וולף הירש שטיין זצ"ל, בעיר קלויזנבורג.

בישיבת הסב הנערץ, למד גם נכדו הכשרוני, עתיר המעלות, אאמו"ר רבי משה דב. שם שקד על תורתו בהתלהבות ובחשק רב, עד למועד סגירת הישיבה, ממנה עבר עקב עקירת המשפחה, ללמוד בקלויזנבורג.

לאחר מספר שנים, עבר רבי משה דב לפרשבורג, עלה במעלות התורה והיראה, בישיבתו המעטירה והנודעת של מרן בעל "שבט סופר" זצוק"ל, ואחר הסתלקותו, עוד כשנתיים במחיצת הגאון רבי

¹¹¹⁻¹¹²

עקיבא סופר צוק"ל, עד מועד נשואיו עם מרת מרים בת מו"ה משה מרדכי קליין ז"ל מק"ק דונאסרדהעלי. סבתנו ע"ה היתה ממשפחת שישא ממאטרסדורף.

משזכה להקים את ביתו, נתמנה לשו"ב בעיירה באטארקעס, שם התיידד עם רב העיירה והגליל הגאון רבי ישראל רייך זצ"ל, והמשיך לעלות במעלות התורה והיראה. משם עבר לעיר מישקאלץ, בה נתמנה לשו"ב. במישקאלץ, יצא טבעו והתפרסם כלמדן גדול, רחב ידיעות ונבון דעת, וצורף לבית הדין, בתפקיד לא רשמי, ובעיקר היה נקרא לשבת ולסייע בפתרון שאלות מיוחדות וקשות.

זכה למעמד נכבד בקהילה, רבים נהנו מעזרתו ועצתו, והפקידו בידיו כספי צדקה, שיחלקם כראות עיניו. כל אלה לא ניתקוהו מאהבתו הגדולה לתורה, והוא המשיך ללמוד וללמד תורה בשקידה. קיים שעורים קבועים, שבהם השתתפו תלמידי חכמים מהעיר ומסביבתה, ומסר נפשו על חינוך ביתו אשר מנה כבר שלושה עשר נפשות.

ערב פרוץ מלחמת העולם הראשונה, כאשר המצב לא איפשר לו לשלוח את בניו הגדולים לישיבות, ויתר על עבודתו ופרנסתו, למרות קשיי הקיום שהלכו וכבדו, והקדיש את זמנו, ללמוד עם ילדיו, ולהחדיר בהם אהבת תורה ויראת שמים.

רבי משה דב, הוכר בסביבתו ומחוצה לה. הוא נקרא להכשיר ולהסדיר את הפקוח על הכשרות המהודרת, במפעל הגדול למצוח במישקאלץ. זימן לצורך זה, את בית הדין של בודאפסט אליו למישקאלץ, קבע והתקין את סדרי הכשרות, והכל סמכו ידיהם על הוראותיו והדרכתו. שמו הטוב ופרסומו הניעו את אחד מעשירי הסביבה, לתרום כמות נכבדה של חטים לאפיית מצות שמורה, אשר רבי משה דב חילקם מדי שנה לעניים ולמשפחות נצרכות.

רבים היו תלמידיו שבאו אפילו ממרחקים ללמוד אצלו שחיטה ובדיקה. הקבלה שהעניק היתה מקובלת בכל הקהלות בסביבה. מעולם לא לקח תשלום בעד לימוד זה. חיבר ספר ובו ריכוז כל הלכות שחיטה בדרך קצרה ותמציתית, על פי ספרים שהיו מקובלים בימים ההם, ואותו מסר לתלמידיו לשנן את הנלמד.

ניצב תמיד להגן על אורח החיים התורתי, כמורשת מוריו ורבותיו הדגולים, ולא הניח לשום רוח זרה לפרוץ אל חומות

הקהילה. בנועם דבריו ובכח תורתו ואישיותו, השפיע על ראשי הקהל, ובלם את האהדה שהחלה רווחת לאידיאה הקומוניסטית, והשקפותיה האתאיסטיות הכופרניות.

כאשר דרשו מנהיגי הקהילה, מרב העיר הרב הגאון ר' שמואל סג"ל אוסטרליץ זצ"ל, שהיה נואם מהולל, שישא דבריו בשפה ההונגרית, כדי לשאת חן בעיני השלטונות, סירב הרב. משהגבירו את הלחץ עליו, הודיע הרב על התפטרותו ממשרת הרבנות. הציבור תמך בעמדת הרב, והתפטרותו עוררה סערה ציבורית. רבי משה דב, שהיה ידידו הנאמן של הרב, נכנס לביתו, והודיע לו כראש השוחטים, שהוא וכל שוחטי העיר מזדהים עמו, ומתפטרים כולם מתפקידם. הרב ניסה להניעו לחזור בו מהחלטתו, אך רבי משה דב עמד על דעתו, התפטר, וגרם בכך להחרפת הסערה ולהגברת התסיסה. ראשי הקהילה נאלצו להתפטר, ותחתם נבחרו מנהיגים דתיים. בכך הושב הסדר על כנו; הרב והשובי"ם שבו למלאכת הקודש.

המשיך לעסוק בלמוד תורה ובהרבצתה, ושותף להתייעצויות המסובכות בבית הדין, שם התיידד במיוחד עם הדיין המופלג בתוי"ש רבי אייזיק שטרן זצוק"ל, ששימש ראב"ד. ביתו בית ועד לחכמים, ולכל שוחרי עצה ועידוד, עד אשר נלקח לבית עולמו בערב שבת קודש י"ח בחשון תש"ב.

שמעתי לספר: כאשר בני הקהילה היו כבר סגורים בגטו, לפני העברתם לאושביץ, אמרה סבתנו הדגולה ז"ל, הי"ד. מה גדולה היתה צידקת בעלה שלקחו הקב"ה וזכה לקבורת ישראל. יהי זכרם ברוך.

ת.נ.צ.ב.ה.

נכדו

משה דב שטיין — המו"ל